

IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE, KRITERIT JA HINNASTO

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystyöntekijäyhtymä

Sisältö

1.	IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOITO	3
1.1	Perhehoitomuodot	4
1.3	Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero	5
1.4	Ikääntyneiden perhehoidon organisointi	5
2.	IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET	6
2.1	Ikääntyneiden perhehoitaja	6
2.1.1	Kuka voi ryhtyä ikääntyneiden perhehoitajaksi	6
2.1.2	Ehdottomat esteet ikääntyneiden perhehoitajaksi ryhtymiselle	7
2.1.3	Ikääntyneiden perhehoitajan ennakkovalmennus	7
2.2	Perhekoti ja hoidettavien määrä ikääntyneiden perhehoidossa	8
3.	IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOIDON TOIMINTAMALLI	9
3.1	Palveluun pääsyn kriteerit	9
3.2	Ikääntyneiden sijoittuminen perhehoitoon	9
3.3	Ikääntynyt perhehoidossa	10
3.3.1	Hoitotarvikkeet	10
3.3.2	Lääkehoito	10
3.3.3	Ravitsemus ja liikunta	10
3.3.4	Kuljetuspalvelut	10
4.	IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOIDON SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET	11
4.1	Ikääntyneen kuntouttava hoito- ja palvelusuunnitelma	11
4.2	Toimeksiantosopimus	11
4.2.1	Toimeksiantosopimuksen sisältö	11
4.2.2	Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	12
5.	PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT	12
5.1	Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön asiakasmaksu	13
5.2	Lyhytaikaisen ja osa-aikaisen perhehoidon asiakasmaksut	13
6.	IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET	14
6.1	Hoitopalkkio	14
6.2	Kustannusten korvaaminen	14
6.3	Pitkäaikaisesta perhehoidosta maksettava palkkio ja kulukorvaus	15
6.4	Lyhytaikaisesta perhehoidosta maksettava palkkio ja kulukorvaus	15
6.5	Osapäiväisestä perhehoidosta maksettava palkkio ja kulukorvaus	16
6.6	Hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito	16
6.7	Käynnistämiskorvaus	16
6.8	Yhteenvetotaulukko perhehoitajalle maksettavista korvauksista	17
6.9	Oman auton käyttö ja matkakorvaukset	17
6.10	Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta ja perhehoitajan vapaapäivät	18
6.10.1	Perhehoitajan sairastuminen	18
6.10.2	Perhehoitajasta riippumaton syy	18
6.10.3	Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin	18
6.11	Perhehoitajan verotus	18
7.	PERHEHOITAJAN VAPAA- JA SIIAISJÄRJESTELYT	19
7.1	Perhehoitajan vapaapäivät ja maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset vapaan ajalta	19
7.2	Sijaishoito perhehoitajan vapaan tai muun poissaolon aikana	19
8.	PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET	20
9.	PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA	21
9.1	Perhehoidon turvallisuus	21
9.2	Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit	22
10.	PERHEHOITAJAN TUKI JA YHTEISTYÖ	22
11.	SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS	23

---

12. ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN	24
13. HOIDETTAVAN VARAT JA OMAISUUSLUETTELO	24
14. ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA	24
15. PERHEHOIDON LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUU SÄÄTELY	25
16. VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET	25
17. TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO	25
18. IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJEEN TYÖRYHMÄ (SenioriKaste, Kokkolan kaupunki, Peruspalveluliikelaitos Jyta)	26

1. IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOITO

Tämä toimintaohje koskee **ikäntyneiden toimeksiantosuhteisen perhehoidon toimintaa** ja perustuu perhehoitoa koskeviin lakeihin. Toimintaohje on hallinnollinen päätös ikääntyneiden toimeksiantosuhteisen perhehoidon toteuttamiseksi.

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. (Perhehoitolaki 3 § 263/2015.) Toimeksiantosopimuksessa sovitaan perhehoitajalle maksettavista palkkiosta ja kustannusten korvaamisesta, perhehoitajan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista. Useat eri lait ja säädökset ohjaavat perhehoitoa (toimintaohjeen kohta 14).

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli kunta on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Kunnan hyväksymä perhehoitaja ja kunta tai kuntayhtymä tekee *toimeksiantosopimuksen* jokaisen perhehoidettavan henkilön osalta erikseen. Perhehoito voi olla osavuorokautista, tilapäistä tai jatkuvaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa. Erikseen on ammatillinen perhehoito, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhehoidossa.

Perhehoidon järjestäminen edellyttää päätöksentekoa palveluista vastaavassa lautakunnassa. Perhehoidon toimintaohje, palkkiot ja kulukorvaus sekä asiakasmaksut on hyväksytty lautakunnassa. Perhehoidon järjestäminen vaatii tiedottamista niin tuleville asiakkaille kuin mahdollisille perhehoitajillekin. Perhehoitajien rekrytointi on keskeinen palvelun järjestämisen kannalta. Mikäli halukkuutta perhehoitajiksi ei ole, ei hoitomuotoa voida perustaa tai ottaa käyttöön.

Tässä toimintaohjeessa kunnalla tarkoitetaan Kokkolan kaupunkia ja Jyta-aluetta (Halsua, Kannus, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi ja Veteli).

Uuden 1.7.2013 voimaan astuneen vanhuspalvelulain tavoitteena on muun muassa varmistaa, että iäkkäät ihmiset saavat yksilöllistä tarpeittensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia. Pitkäaikaishoito voidaan toteuttaa laitoshoidona vain silloin, kun siihen on lääketieteelliset perusteet tai se on iäkkään henkilön arvokkaan elämän ja turvallisen hoidon kannalta muuten perusteltua. Hoitojärjestelyn pysyvyys on turvattava.

Perhehoito toteutetaan perhehoitajan kodissa, joka on **yksityiskoti tai hoidettavan kotona**. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on muihin perhekodin jäseniin nähden tasavertainen asema. Perhehoito tarjoaa kiinteään lähiyhteisön, pysyvät ihmissuhteet, jokapäiväisiä kodin askareita, yksilöllistä hoitoa ja turvallisuutta. Se voi olla **osavuorokautista, tilapäistä tai jatkuvaa**. Perhehoito on yksi vaihtoehto ikäihmisten hoidon ja asumisen järjestämiseksi. Perhehoitomuodot on määritelty myöhemmin eli osavuorokautinen, lyhytaikainen ja jatkuva perhehoito.

Perhehoito sopii ikääntyneille, jotka **eivät tarvitse ympärivuorokautista hoitoa säännöllisesti**. Perhehoitoon soveltuvat asiakkaan toimintakyky arvioidaan yksilöllisesti ja asiakkaat valitaan asiakkaan ja perhehoitajan toiveita huomioiden. Perhehoito soveltuu erityisesti niille ikääntyneille, joilla omasta asunnosta muuton syynä ovat turvattomuus, alentunut toimintakyky, mielenterveydelliset ongelmat tai alkava/keskivaikea muistisairaus. Perhehoitoon tulevan ikääntyneen tulisi kuitenkin selvittää yöt ilman säännöllistä avun tarvetta. Fyysiseltä toimintakyvyltään ikääntyneen tulisi olla sellainen, että hänen avuntarpeeseensa on mahdollista vastata pääsääntöisesti yhden ihmisen avulla.

Perhehoito voi olla myös yksi vaihtoehto sairaalasta kotiutuvien jatkohoitopaikkana tai omaishoitajan sairastuessa sijaishoitopaikkana. Lyhyitä hoitajaksoja voidaan käyttää myös jatkokuntoutuspaikkana ikääntyneen kotiutuessa sairaalahoidosta sekä muissa vastaavissa tilanteissa. Perhehoito on myös yksi vaihtoehto omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi.

Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) muutoksen (318/2011) tavoitteena on tukea omaishoitajien jaksamista parantamalla heidän mahdollisuuksiaan pitää lakisääteiset vapaapäivät sekä muita vapaapäiviä ja virkistysvapaita. Omaishoidon tuen lakiin on lisätty säädös, joka mahdollistaa omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikaisen sijaishoidon järjestämisen tehtävään soveltuvan henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen perusteella. Tämä edellyttää omaishoitajan suostumusta ja järjestelyn on oltava omaishoidon tuen piirissä olevan henkilön edun mukaista. Hoidettavan henkilön mielipide on otettava huomioon.

Perhehoito perustuu aina ikääntyneen tai hänen laillisen edustajansa suostumukseen. Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat ikääntyneen tarpeet. Suunnitteluvaiheessa ikääntyneelle, hänen omaisilleen ja perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus tutustua toisiinsa. Hallinnollisen päätöksen perhehoitoon sijoittamisesta tekee palveluista vastaava viranhaltija.

1.2 Perhehoitomuodot

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona (Perhehoitolaki 263/2015). Perhehoito voi olla lyhytaikaista tai jatkuvaa perustuen yksilöllisiin hoito-, palvelu- ja kuntoutumissuunnitelmiin. **Osavuorokautinen hoito** kestää enintään 10 tuntia päiväsaikaan tai enintään 12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa ja sen tulee sisältää valtakunnallisen ikäihmisten ravintosuosituksen mukaisen ateriarhythmin mukaiset ateriat. Toiminnan tarkoituksena on esim. tukea omaishoitajan työssäkäyntiä. Osavuorokautinen perhehoito voi olla lyhytaikainen tai pitkäaikainen.

Lyhytaikainen perhehoito on määräaikaista jolloin hoitajaksolla on ennakkoon tiedossa alkamis- ja päättymispäivä. Se voi olla myös äkilliseen tarpeeseen perustuvaa hoitoa tai intervallityyppistä tilapäishoitoa. Lyhytaikaista perhehoitoa on esim. omaishoitajan vapaan ajalle järjestettävä perhehoito. Lyhytaikaisen perhehoidon tavoitteena on tukea ikäihmisen kotihoitoa. Toiminnan on tarkoitus tukea omaishoitajan jaksamista ja vähentää laitoshoidon tarvetta. Lyhytaikainen perhehoito on kestoltaan enintään 14 vrk/kk. Lyhytaikainen perhehoito voi olla myös osavuorokautista päivä- tai yöhoitoa.

Jatkuva, pitkäaikainen perhehoito on toistaiseksi voimassa olevaa perhehoitoa. Jatkuva perhehoito tarjoaa hoivan, huolenpidon ja asumisen heille, jotka eivät enää tukitoimien avulla selviydy omassa kodissaan. Perhehoito sijoittuu hoitomuotona kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon välimaastoon tarjoten kodinomaisen, yksilöllisen hoidon ja hoivan perhehoitajan kodissa. Lisäksi perhehoito takaa yöaikaan läsnäolon, mikä luo turvallisuutta.

Jokaisessa toimintamuodossa iäkkään henkilön on voitava ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen kuuluu mahdollisuus päästä seurustelemaan muiden ihmisten kanssa sekä pitää yhteyttä omaisiin ja ystäviin. Toisaalta hänellä tulisi myös olla mahdollisuus vetäytyä omiin oloihinsa niin halutessaan. Sosiaalista vuorovaikutusta ylläpitää ja hyvinvointia edistää muun muassa se, että iäkkäällä henkilöllä on mahdollisuus oman vakaumuksensa mukaiseen hengelliseen toimintaan osallistumiseen. Ulkoilulla ja liikunnalla on tunnetusti sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia edistävä vaikutus. Niihin iäkkäällä henkilöllä tulisi myös olla mahdollisuus. (Vanhuspalvelulaki 14§.)

1.3 Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero

Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Mikäli henkilön hoitajana toimii oma lapsi, vanhempi, avo- tai aviopuoliso, hoito on pääasiassa omaishoitoa.

Ikäihmisten perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen kotinsa ulkopuolella perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Oma lapsi voi kuitenkin hoitaa vanhempaansa perhehoitajana sillä edellytyksellä, että vanhempi on ennen perhehoitoon siirtymistä asunut toisessa osoitteessa kuin hoitajana toimiva lapsi. Jos vanhempi on asunut yhdessä lapsensa kanssa samassa taloudessa, hoitosuhde voi olla vain omaishoitosuhde. Mikäli henkilön hoitajana toimii avo- tai aviopuoliso, hoitosuhde on omaishoitajasuhde.

1.4 Ikääntyneiden perhehoidon organisointi

Kokkolassa perhekodin ja perhehoitajan hyväksyy perhehoidon kouluttajakoulutuksen saanut viranhaltija. Perhehoidon onnistuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Ikääntyneiden perhehoidossa korostuu erityisesti yhteistyö perhehoidon vastuutyöntekijän ja esimerkiksi kotihoidon sekä perhehoitajan välillä.

Kokkolassa ikääntyneiden perhehoidon kokonaisuuden yhteyshenkilö on palveluohjaaja, joka moniammatillista osaamista hyödyntäen vastaa perhehoidon kehittämisestä ja koordinoi esimerkiksi perhehoitajien rekrytointia, ennakkovalmennusta, täydennyskoulutusta, työnohjausta ja vertaisryhmien järjestämistä sekä tiedottamista.

Pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoittamisesta päättää SAS-työryhmä. Lyhytaikaiseen perhehoitoon sijoittamisesta päättää palveluohjaaja tai omaishoidon ohjaaja, joka vastaa myös toimeksiantosopimuksista. Toimeksiantosopimus voidaan tehdä vasta perhehoitajan suoritettua lakisääteisen ennakkovalmennuksen, johon liittyy soveltuvuusarviointi ja kotikunnan sosiaalityöntekijän antama lausunto soveltuvuudesta perhehoitajaksi. Ennakkovalmennus sisältää myös kotikäynnin perheeseen.

Perhehoitolain 263/2015 15 §:n mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

Vastuutyöntekijä vastaa sijoitetun henkilön palvelukokonaisuudesta. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää asiakkaan hoidon perhehoitajan vapaiden ajaksi. Perhehoidon vastuutyöntekijä myös tekee ja ylläpitää perhehoitoon sijoitetun kuntouttavan hoito- ja palvelusuunnitelman yhteistyössä asiakkaan, omaisten ja perhehoitajan kanssa. Vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen (vapaiden järjestely, täydennyskoulutus, yhteydenpito perhehoitajaan, työnohjaus jne.).

Ikääntyvien perhehoidon vastuuviranhaltijat:

Ikääntyneiden perhehoidon kokonaisuuden yhteyshenkilö

- Palveluohjaaja

Pitkäaikaisen perhehoidon päätöksentekijät

- SAS-työryhmä

Lyhytaikaiseen perhehoidon päätöksentekijät

- Palveluohjaaja tai omaishoidon ohjaaja

Ikääntyneen perhehoidon vastuutyöntekijä

- Asiakkaalle nimetty vastuutyöntekijä (palveluohjaaja, omaishoidon ohjaaja, sosiaalityöntekijä, kotihoidon työntekijä tai muu tehtävään sopiva työntekijä)

2. IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET

2.1 Ikääntyneiden perhehoitaja

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakovalmennus. (Perhehoitolaki 2015 6§.) Myös sijaishoitajien tai kiertävien perhehoitajien tulee käydä kunnan järjestämä ennakovalmennus ja heitä koskevat samat eläkelait ja tapaturmavakuutuslait kuin muitakin perhehoitajia.

Perhehoitajaksi ryhtyminen edellyttää ennakovalmennusta ennen toimeksiantosopimuksen solmimista. Perhehoitajaksi aikovalta kysytään hakemuksessa muun muassa perhesuhteita, asumista, terveydentilaa, päihteiden käyttöä ja motivaatiota perhehoitajaksi. Lisäksi ennakovalmennus sisältää kotikäynnin. Perhehoito yksityiskodissa on koko perheen asia ja se vaatii käytännössä kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen. Perhehoitoa voi antaa myös yksinasuva ja yksinhuoltaja.

2.1.1 Kuka voi ryhtyä ikääntyneiden perhehoitajaksi

Perhehoitaja on vastuullinen aikuinen, joka voi tarjota perhehoidossa olevalle henkilölle kodin ja hän sitoutuu tehtäväänsä. Henkilö on saanut ennakovalmennuksen ja hänellä on hyväksytty arvio tehtävän edellyttämistä valmiuksista. Perhehoitajana voi toimia parisuhteessa elävä tai yksinasuva. Perhehoitajan terveydentila on hyvä. Perhehoidosta vastaava työntekijä pyytää lääkärintodistuksen (T-todistus) perhehoitajaksi aikovalta, kun valmiudet perhehoitoon on todettu. Perheenjäsenten ihmissuhteet ovat kunnossa ja perheen talous on vakaa. Perhehoitaja on yhteistyökykyinen. Yhteistyötahoja ovat ikäihmisen omaiset ja läheiset sekä kuntien työntekijät ja perhehoidon yhteyshenkilö sekä perhehoidon vastuutyöntekijä. Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa. Perheen yksityiskoti soveltuu perhekodiksi.

IKÄÄNTYVIEN PERHEHOITAJILTA EDELLYTETTÄVÄT VALMIUDET

- 1) PITÄÄ HUOLTA IKÄÄNTYVIEN HYVINVOINNISTA (hoivata)
  - Perustaa toimintansa ikääntyvien hyvän hoidon arvoihin ja eettisiin periaatteisiin.
  - Tarjoaa ikääntyville hoivaa ja huolenpitoa, mikä tukee hänen terveyttään sekä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.
  - Tarjoaa hyvän perushoidon.
  - Tietää ikääntyvien yleisimmät sairaudet ja ymmärtää lääkehoidosta huolehtimisen merkityksen.
  - Tarjoaa ikääntyville turvallisen ja viihtyisän elinympäristön.
  - Tekee huomioita ikääntyvien terveydentilasta sekä tunnistaa tilanteita, jotka edellyttävät ammattihenkilön tekemää arviointia tai hoitoa.
- 2) AUTTAA JA TUKEA IKÄÄNTYVIEN HÄNEN OMIEN VOIMAVAROJENSA HYÖDYNTÄMISESSÄ JA TOIMINTAKYVYN YLLÄPITÄMISESSÄ
  - Ymmärtää ikääntyvien elämänhistorian tuntemisen merkitys.
  - Ymmärtää ja hyväksyy ikääntymisen mukanaan tuomat muutokset.

- Ymmärtää ikääntyvien fyysisten, psyykkisten, sosiaalisten ja henkisten voimavarojen hyödyntämisen merkityksen ja kartoittaa ne yhteistyössä ikääntyvien, läheisten ja muiden tahojen kanssa.
  - Osaa huomioida ikääntyvien yksilölliset tarpeet ja toiveet.
  - Mahdollistaa ikääntyvien osallistumisen arjen toimiin ja antaa tukea ja ohjausta tarvittaessa.
  - Osaa kuunnella ikääntyvää ja olla vuorovaikutuksessa hänen kanssaan.
  - Edistää ikääntyvien itsemääräämisoikeutta turvallisuutta vaarantamatta.
- 3) MAHDOLLISTAA JA TUKEA IKÄÄNTYVIEN JA HÄNEN LÄHEISTENSÄ YHTEYDENPITOA
- Ymmärtää ikääntyvien perhe- ja ystävyysuhteiden merkityksen.
  - Mahdollistaa läheisten vierailut ja muun yhteydenpidon.
  - Taitoa tukea ikääntyvien suhteita ja käytännön yhteydenpitoa hänen läheisiinsä.
- 4) TEKEE YHTEISTYÖTÄ IKÄÄNTYVIEN ASIOISSA
- Tietoa, taitoa ja halua tehdä yhteistyötä muiden ikääntyvien asioita hoitavien tahojen kanssa.
  - Tietää ja ymmärtää erilaisten palveluja ja hoitoa koskevien suunnitelmien merkitys.
  - Tietää perhehoitajan tehtävät, oikeudet ja vastuut pitkä- ja lyhytkestoisessa perhehoitossa.
  - Ymmärtää salassapitovelvollisuuden merkitys ja toimia sen mukaisesti.
  - Tunnistaa omat voimavaransa ja on valmis ottamaan vastaan tukea ja ohjausta tarvittaessa.
- 5) ON VALMIS SITOUTUMAAN PERHEHOITAJAN TEHTÄVÄÄN
- Ymmärtää pysyvyyden ja jatkuvuuden merkityksen ikääntyvien elämässä.
  - Ymmärtää, mitä pitkäaikaiseen perhehoitoon sitoutuminen merkitsee.
  - Tietoa arvioida perhehoidon jatkumisen tarkoituksenmukaisuus ikääntyvien kannalta.
  - Taitoa tukea ikääntyviä perhehoidon päättyessä.
  - Ymmärtää ja hyväksyy perhehoidon valvonnan merkityksen. (Perhehoitoliitto ry)

2.1.2 Ehdottomat esteet ikääntyneiden perhehoitajaksi ryhtymiselle

Perhehoitajaksi ei voi ryhtyä henkilö, jolla esim.

- perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asukkaan edun mukaisia
- on omassa perheessä käynnissä aktiivinen lastensuojeluasiakkuus biologisten lasten kanssa
- on fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua
- on mielenterveyden häiriöitä tai sairauksia
- on päihdeongelma
- on taloudellisia vaikeuksia
- puoliso tai joku muu perheenjäsen vastustaa ennakkovalmennukseen tuloa tai sijoitusta
- on perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämänkatsomus
- on hylkäävä arvio ennakkovalmennuksesta

2.1.3 Ikääntyneiden perhehoitajan ennakkovalmennus

Ikääntyneiden perhehoitajaksi aikovan tulee lain mukaan käydä Ikääntyneiden perhehoidon valmennus. Ennakkovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot ja mahdollisuuden perehtyä ennakolta ikääntyneiden perhehoitajan tehtävään.

Valmennus on prosessi, joka koostuu seitsemästä ryhmätapaamisesta (noin 21 lähivalmennustuntia) ja kotitehtävistä. Valmennus auttaa tekemään päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä. Valmennuk-

seen sisältyy kotikäynti, jossa myös mahdollisten muiden perheenjäsenten valmius selvitetään. Arviointia henkilön valmiuksista perhehoitajan tehtävään tekevät henkilö itse, kouluttaja ja kunnan määrittämä yhteyshenkilö. Valmennuksen tulee sisältää valmennuksen jälkeinen arviointimenetelmä sekä kirjallinen arviointi perhehoitajan valmiuksista ja edellytyksistä toimia tehtävässään. Valmennus sisältää perhehoitajan asemaa, velvollisuuksia ja lainsäädäntöä koskevan osuuden. Valmennus päättyy kirjalliseen yhteisen arvioinnin loppuraporttiin.

Ennakovalmennuksen keskeisenä tehtävänä on selvittää perhehoitajaksi aikovan soveltuvuus tehtävään. On suotavaa, että perheen molemmat puoliset osallistuvat valmennukseen. Valmennusta järjestettäessä tulee ottaa huomioon ikäihmisten erityistarpeet ja hoitajan osaaminen. Laadukkaan perhevalmennuksen tunnusmerkkejä ovat valmennuksen prosessinomaisuus sekä riittävä kesto ja määrä.

Ikääntyneiden perhehoitajan valmennuksen tavoitteena on:

- Taata jokaiselle ikäihmiselle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin valmentautuneeseen perheeseen.
- Antaa ikäihmisten perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä.
- Taata ikäihmiselle hyvä hoito ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata ikäihmisen yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä ikäihmistä koskevissa asioissa muiden ihmisten kanssa.

Kunta vastaa alueellaan perhehoitolain 15§:n mukaisesta ennakovalmennuksen järjestämisestä. Valmennus auttaa tekemään tietoisin päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä ja antaa valmiuksia ryhtyä perhehoitajaksi. Ennakovalmennuksen kustannuksista vastaa perhehoitajaksi aikova henkilö aluksi itse, mutta kuntaa korvaa nämä kustannukset hänelle mahdollisen toimeksiantosopimuksen solmimisen jälkeen. Perhehoito käynnistyy aina määräaikaisella koeajalla.

Mikäli perhehoitaja on käynyt perhehoidon valmennuksen alueen ulkopuolella, niin kunnan perhehoidosta vastaava arvio henkilön ja kodin soveltuvuuden sekä ottaa vastaan todistuksen käydystä valmennuksesta.

2.2 Perhekoti ja hoidettavien määrä ikääntyneiden perhehoidossa

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva. (Perhehoitolaki 263/2015 5§.) Toimeksiantosuhteeseen perustuvan perhehoitajan ja perhehoitokodin hyväksyy kunta, joka myös valvoo toimintaa.

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa **enintään neljää henkilöä** hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina (Perhehoitolaki 263/2015 7 §). Jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on perhehoitolain 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus, saadaan perhekodissa hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä.

Lisäksi erityisestä syystä voidaan samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismääristä poiketa.

Perhehoitolain 7 §:ssä säädetystä samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä voidaan lain 9 §:n mukaan poiketa, jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. Lisäksi enimmäismäärästä voidaan poiketa erityisestä syystä.

Erityisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksenlaatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Hoidettavien määrä on suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen (Perhehoitolaki 263/2015 9§).

3. IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOIDON TOIMINTAMALLI

Perhehoidon toimintaohjeen, palkkiot ja kulukorvaukset sekä asiakasmaksut hyväksyy palveluista vastaava toimielin. Perhehoidon järjestäminen vaatii tiedottamista niin tuleville asiakkaille kuin mahdollisille perhehoitajillekin. Perhehoitajien rekrytointi on keskeinen palvelun järjestämisen kannalta.

3.1 Palveluun pääsyn kriteerit

Perhehoidon palvelu kohdennetaan pääsääntöisesti paljon apua ja hoitoa tarvitseville asiakkaille, joiden toimintakyky on alentunut iän tai sairauden vuoksi niin merkittävästi, että asiakkaan toimintakyky on arvioidusti alentunut ja kotona asuminen ei ole enää turvallista tai tarkoituksenmukaista. Asiakkaan palvelutarpeen tulee täyttää kotihoidon asiakkaan palvelutarve.

Perhehoitoon ei sovellu ikäihminen, joka

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa tai
- valvoo öisin ja häiritsee muita tai
- tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan tai
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata tai
- karkailee niin paljon, että valvonta on mahdotonta tai
- ei kykene liikkumaan itsenäisesti tai yhden autettavana siirtymään pyörätuoliin tai
- on oikeustoimikelpoinen ja ymmärtää hoidontarpeensa, muttei itse halua vastaanottaa perhehoitoa tai
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön tai
- kuntoutuu niin, että perhehoidon tarve poistuu.

3.2 Ikääntyneiden sijoittuminen perhehoitoon

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan palvelutarpeen kannalta perusteltua. Perhehoitoon sijoittaminen tapahtuu vaiheittain. Asiakkuuden mukaisesti perhehoidon päätöksentekijä arvioi asiakkaan palvelutarpeen ja soveltuvuuden perhehoitoon. Tässä vaiheessa asiakas tutustuu perhehoitopaikkaan. Liian huonokuntoisia vanhuksia ei tule sijoittaa perhehoitoon.

Asiakkaalle tehdään yhteistyössä asiakkaan, perhehoitajan ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa kuntouttava hoito- ja palvelusuunnitelma tai täydennetään jo olemassa olevaa suunnitelmaa ja tehdään tarvittavat viranhaltijapäätökset. Sen jälkeen tehdään toimeksiantosopimus hoitajan kanssa.

3.3 Ikääntynyt perhehoidossa

Perhehoidossa huolehditaan ikääntyneiden hoivasta ja huolenpidosta. Hoito sisältää vähintään seuraavat terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävät ja edistävät toiminnot.

- Henkilökohtainen arjen apu sisältää mm. pukemisen, peseytymisen, ravinnon, puhtauden, vaatehuollon, terveydentilan seurannan, tarpeellisen avustamisen ja ulkoilun
- Toimintakykyä ylläpitävät ja edistävät toiminnot sisältää turvallisuuden, harrastuksista ja virkistysmahdollisuuksista huolehtimisen sekä kunnan mukaisten muiden aktiviteettien järjestämisen esim. arkiaskareet
- Sosiaalisten suhteiden ylläpito sisältää yhteydenpidon omaisiin, ystäviin ja tuttaviiin

Edellä mainitut asiat määritellään kunkin asiakkaan kohdalla yksilöllisesti päivittäistä hoitoa ja palvelua ohjaavassa hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Kunta tukee ja valvoo perhehoitajaa tehtävässään. Perhehoitajalle annettava tuki ja valvonta ovat lähellä toisiaan. Onnistuneen valvonnan perusta on se, että perhehoidon vastuutyöntekijä tietää, miten perhehoitaja voi, millainen perheen kokonaistilanne on, hyvinvointi, jaksaminen jne. Perhehoitajalla on velvollisuus pitää tarvittaessa yhteyttä hoidettaviensa vastuutyöntekijään.

3.3.1 Hoitotarvikkeet

Perhehoidon asiakas on oikeutettu saamaan hoitotarvikejakelun tarvikkeita kunnallisen hoitotarvikejakelun ohjeen ja kriteeristön mukaan.

3.3.2 Lääkehoito

Hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä tulee sopia hoidettavan lääkehoidon toteuttamisesta, joka perustuu Sosiaali- ja terveysministeriön oppaaseen (STM 2006: Turvallinen lääkehoito) ja kunnan laatimaan lääkehoidon ohjeistukseen. Perhehoidossa lääkehoito hoidetaan yhteistyössä kotihoidon kanssa.

3.3.3 Ravitsemus ja liikunta

Asiakkaille tarjotaan päivittäinen ruokailu valtakunnallisen ikäihmisten ravintosuosituksen mukaisella ateriarvymilla, jolla hänelle turvataan riittävä nesteiden ja ravinnon saanti. Aterioiden tulee olla ikäihmisten makutottumuksia vastaavia ja maittavia. Erityisruokavalio järjestetään niitä tarvitsevalle asiakkaalle. Lounasateria kattaa 1/3 päivittäisestä energiansaannista eikä yöpaasto jää yli 11 tunnin mittaiseksi. Perhehoitajan on myös hyvä perehtyä muun muassa Valtion ravitsemusneuvottelukunnan vuonna 2010 toimittamiin Ravitsemussuosituksiin ikääntyneille.

Päivittäinen liikunta on ikääntyneelle erittäin tärkeä. Liikunta ei estä vanhenemista, mutta sen avulla säilytetään ja parannetaan lihasvoimaa, tasapainoa, liikkuvuutta ja kävelykykyä. Hengitys- ja verenkiertoelimistö tarvitsevat säännöllistä liikuntaa pysyäkseen kunnossa. Liikkuminen vahvistaa myös mielen hyvinvointia ja muistia sekä tarjoaa mahdollisuuksia tavata muita ihmisiä. Riittävä päivittäinen liikunta tukee merkittävästi pitkäaikaissairauksien ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta. Myös ennakkovalmennuksessa perehdytään ikäihmisten ravitsemukseen ja liikuntaan.

3.3.4 Kuljetuspalvelut

Kunnan hyväksymän kuljetuspalveluohjeen ja -kriteeristön mukaisesti.

4. IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOIDON SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET

4.1 Ikääntyneen kuntouttava hoito- ja palvelusuunnitelma

Ikäihmisten perhehoito perustuu asiakkaan yksilölliseen hoito-, palvelu- ja kuntoutussuunnitelmaan. Tämä tehdään yhteistyössä asiakkaan, asiakkaan vastuutyöntekijän, omaisten, perhehoitajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmaa tarkistetaan aina tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma tulee laatia mielellään ennen perhehoidon aloittamista, mutta kuitenkin kuukauden kuluessa perhehoidon alkamisesta.

4.2 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perheeseen sijoitetun ikääntyneen osalta erikseen. Toimeksiantosopimus on asiakirja, jossa perhehoitaja ja sijoittaja sopivat hoitosuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tulee tehdä ennen sijoittamista. Sopimuksen liitteeksi tulee asiakkaan hoito-, palvelu- ja kuntoutussuunnitelma. Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat molemmat puoliset, kun tarkoituksena on, että molemmat puoliset vastaavat perhehoitoon sijoitetun hoidosta. Sopimuslomakkeena käytetään kunnan perhehoidon toimeksiantosopimuslomaketta.

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta. Toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole työsuhteen (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai hoidettavaan. (Perhehoitolaki 263/2015 10 §.) Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijä. Sopimus tehdään toistaiseksi tai määräajaksi sovitusta päivästä alkaen, sopimuksessa on 4kk:n koeaika.

4.2.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö

Toimeksiantosopimuksessa tulee ilmetä:

- 1) Sopijaosapuolet
- 2) Perhehoidossa oleva henkilö
- 3) Palkkion saaja/saajat
- 4) Perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta
- 5) Perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta
- 6) Perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta
- 7) Arvio perhehoidon kestosta
- 8) Perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
- 9) Perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta
- 10) Toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
- 11) Tarvittaessa muista perhehoitajan ja perhehoitajan kesken (Perhehoitolaki 263/2015 10§.)
- 12) Yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken (Perhehoitolaki 263/2015 10§.)
- 13) Perhehoitajan vaihtolovelvollisuus ja tarvittavien tietojen antaminen/ saaminen hoidettavasta

- 14) Perhehoitajan ja hoidettavan vakuuttaminen
- 15) Allekirjoitukset

Toimeksiantosopimukseen tulee myös sisältyä suunnitelma perhehoidossa olevalle henkilölle ja perhehoitajalle järjestettävistä perhehoidon toteuttamiseksi tarpeellisista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja muista tukitoimista. Toimeksiantosopimukseen tulee myös merkitä, mitkä kulut kateetaan kulukorvauksilla, sillä hoitopalkkio maksetaan vain hoitamisesta.

4.2.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Perhehoito voidaan irtisanoa, jos asiakkaan tila heikkenee, eikä perhehoito enää ole riittävä hoitomuoto. Lisäksi sopimus voidaan irtisanoa, jos perhehoitaja tai asiakas perustelluista syistä irtisanoo sopimuksen. Jos perhehoidossa on havaittu laiminlyöntejä, joita ei kyetä korjaamaan tai laiminlyönti on hyvin vakava, voidaan sopimus irtisanoa välittömästi. Perhehoitajan terveydelliset tai perhetilanteesta tai muut painavat syyt voivat olla perusteena perhehoidon päättämiseen.

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päätty-mään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua (Perhehoitolaki 263/2015 12§). Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi. (Perhehoitolaki 263/2015 12§.) Tällöin ei makseta kulukorvausta eikä palkkiota purkamisesta lähtien.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa toistaiseksi voimassaolevan toimeksiantosopimuksen irtisanomisaika on kaksi kuukautta (Perhehoitolaki). Hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä irtisanomisajalta.

Irtisanomisajasta riippumatta toimeksiantosopimus päättyy, mikäli hoidossa oleva henkilö kuolee tai perhehoito ei ole tarkoituksenmukaista.

- Perhehoidon tarpeen päättyessä hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä kahden viikon ajan ja kulukorvauksesta 50 % samalta ajalta.

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen on tehtävä kirjallisesti. Mikäli irtisanotun tai päättyneen toimeksiantosopimuksen tilalle tehdään uusi toimeksiantosopimus, ei makseta irtisanomisaikana erillistä palkkiota ja kulukorvausta irtisanotusta tai päättyneestä toimeksiantosopimuksesta. Uusi toimeksiantosopimus voidaan irtisanomisajalle tehdä, vain mikäli irtisanotulla sopimuksella hoidossa ollut henkilö siirtyy irtisanomisaikana muualle hoitoon.

5. PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT

Perhehoito on sosiaalihuollon avopalvelua, mistä syystä asiakasmaksut saattavat määräytyä eri kunnissa tai kuntayhtymissä eri perustein. Yleisenä periaatteena on, ettei asiakkaalta peritä perhehoidosta korkeampaa maksua kuin muista vaihtoehdoista. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita avohoidon palvelumaksuja esim. kotisairaanhoidon maksua tai päivätoiminnan ateriamaksua. Perhehoitajan vapaan johdosta asiakkaalle ei saa tulla lisäkuluja. Perhehoitajan vapaan ajalta voidaan periä korkeintaan perhehoidon asiakasmaksun suuruinen summa. Asiaksmaksu ei kuitenkaan saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia todellisia kustannuksia.

Asiakasmaksuasetuksen mukaan perhehoidon keskeytyessä yli viideksi päiväksi, ei kuukausimaksua peritä viisi päivää ylittävältä ajalta. Jos perhehoito keskeytyy lyhyemmäksi ajaksi kunnasta johtuvasta syystä tai palvelun saajan ollessa kunnallisessa laitoshoidossa, ei kuukausimaksua peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta. Perhehoidon keskeytyksen jatkuessa koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan.

Sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992.) Jos asiakas siirtyy perhehoidosta suoraan laitoshoittoon tai laitoksesta perhehoitoon, ei perhehoidon asiakasmaksua peritä siirtopäivältä.

Perhehoidossa asiakkaalle on jätettävä käyttövaroiksi vähintään 15 prosenttia nettotuloista, kuitenkin vähintään 105 €/kk (Valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta, annettu 21.11.2013, Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen indeksitarkistukset voimaan 1.1.2014 lukien, STM raportteja ja muistioita 2015/7).

5.1 Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön asiakasmaksu

Pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään maksua mukailien asumispalvelujen asiakasmaksua. Pitkäaikaisen perhehoidon hoitomaksu on 70 % asiakkaan nettotuloista sen jälkeen, kun tuloista on ensin vähennetty käyttövara (105 €/kk vuonna 2015). Ikääntyneiden perhehoidon hoitomaksu sisältää asumiskustannukset sekä siivouksen, pyykkihuollon ja asumiseen kuluvat yleiset aineet ja tarvikkeet sekä hoivan. Asiaksmaksun perii Kokkolan kaupunki. Perhehoitajalle maksettavan hoitopalkkion ja kustannuskorvauksen maksaa Kokkolan kaupunki, joka tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa.

Jatkuvan perhehoidon asiakasmaksun määräytyminen perhehoidon tulo- ja lähtöpäivältä esitetään alla olevassa mukaisesti:

Taulukko 1 Perhehoidon asiakasmaksun määräytyminen

Perhehoitoon tulopäivä	Asiakas maksaa tulopäivältä perhehoidon asiakasmaksun
Perhehoidosta lähtöpäivä kotiin tai omaisen luo (perhehoito päättyy)	Asiakas maksaa lähtöpäivältä perhehoidon asiakasmaksun
Perhehoidosta lähtöpäivä laitoshoittoon tai palveluasumiseen	Asiakas ei maksa lähtöpäivältä perhehoidon asiakasmaksua

5.2 Lyhytaikaisen ja osa-aikaisen perhehoidon asiakasmaksut

Lyhytaikaisesta perhehoidosta voidaan periä lyhytaikaisen laitoshoidon maksu. Hoitopäivämaksun saa periä vain kerran kalenterivuorokaudelta. Jos asiakas siirtyy välittömästi toiseen laitokseen, lähtettävä laitos ei saa periä maksua siltä päivältä, jona asiakas siirtyy.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään 34,30 €/vrk (vuoden 2015 taso).

Osapäiväisen perhehoidon maksu 18,00 €/vrk (osapäiväinen on alle 10 h päivä tai alle 12 h yö).

Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan vapaan ajaksi, peritään hoidosta omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalta 11,30 €/vrk. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1992/734).

6. IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

6.1 Hoitopalkkio

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (*hoitopalkkio*). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 686,25 euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioi-
dessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne. Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös 1 momen-
tissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä. Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopi-
muksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuositain työntekijän eläkelain
(395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. (Perhehoitolaki 263/2015 16§.)

Kunta voi maksaa myös vähimmäismäärää suurempia palkkioita. Kokkolan **hoitopalkkio on 1030,00 euroa /henkilö/kalenterikuukausi**. Tarkistus tehdään 1.1.2016 myös sellaisissa hoitopalkkioissa, jotka on sovittu hoitopalkkion vähimmäismäärää suuremmiksi ja jotka perustuvat ennen tarkistus-
ajankohtaa voimassa olleeseen toimeksiantosopimukseen.

Hoitopalkkioon vaikuttaa korottavasti perhehoidon vaativuus ja sitovuus (asiakkaan todettu hoitoi-
suus). Ikääntyneiden perhehoito edellyttää perhehoitajan kotona olemista, jolloin hän ei voi käydä
kodin ulkopuolella työssä. Jos puoliset ovat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molem-
mille jaettuna. Pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan kuukauden viimei-
senä päivänä kuluvalta kuukaudelta. Mikäli hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksuun vaikuttavia
muutoksia tulee, ne tasoitetaan seuraavan kuukauden maksun yhteydessä. Lyhytaikaisen perhehoi-
don maksut maksetaan sitä mukaan, kun hoitaja ilmoittaa hoitopäivät eli jälkikäteen joko 15 pv tai
viimeinen päivä.

6.2 Kustannusten korvaaminen

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle
maksetaan todellisten kustannusten mukainen kulukorvaus kuitenkin vähintään 410,66 euroa/hen-
kilö/ kalenterikuukausi. Kulukorvaus Kokkolassa on **616,00 euroa** henkilö/kalenterikuukausi perhe-
hoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin
sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienem-
pänä. Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökoh-
taisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset ter-
veydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. (Perhehoitolaki 263/2015
17 §.)

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, koska se käsitellään työkorvauksena verotuksessa.
Perhehoitaja voi vähentää maksetun määrän verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Suositellaan, että
perhehoitaja käy verovirastossa selvittämässä ennakonpidätysprosenttinsa.

Mikäli perhehoidossa olevan henkilön tarpeista aiheutuu erityisiä kuluja, ne voidaan korvata perhe-
hoitajalle erillisen sopimuksen mukaisesti. Toimeksiantosopimusta tehtäessä on tarkkaan selvitet-

tävä, mitkä kulut sisältyvät kulukorvaukseen ja mitä tarkoitetaan erityisten kustannusten korvaamisella. Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, virkistys ja harrastustoiminnasta, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset, jatkuvaluonteiset menot.

Kustannusten korvaus kattaa perhehoidossa olevan henkilön:

- 1) Ravintomenot (huomioiden allergia- ja erityisruokavaliot)
- 2) Pesuaineet ja henkilökohtaisen hygienian tarvikkeet (lukuun ottamatta vaippoja). Kun ikäihminen tarvitsee vaippoja, ne myönnetään kotikunnasta ja ne ovat maksuttomia ilmaisjakelukriteeristön mukaisesti.
- 3) Asumnon käytöstä aiheutuvat menot: jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen
- 4) Vaatteiden huollosta aiheutuvat kustannukset.
- 5) Ikäihmisten perhehoidossa voidaan virkistys- ja harrastustoiminnasta aiheutuvien menojen korvaamisesta sopia toimeksiantosopimuksessa (esim. asiakkaalla on omia varoja, joista menot voidaan kustantaa)
- 6) Omalla autolla ajettujen, tavanomaisten, perhehoidon arkeen kuuluvien ajojen matkakustannukset
- 7) Perhehoitoon liittyvät puhelinmaksut (perhehoitajan)
- 8) Vakuutukset, jos perhehoitaja ottaa kotivakuutukseen hoidettavat

Perhehoitaja tarjoaa normaaliin elämiseen liittyvät asiat, mutta perhehoidossa oleva henkilö voi halutessaan ostaa itselleen haluamiaan tarvikkeita, mm. erityisiä pesuaineita tms. Perhehoitajalle maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset ilmoitetaan verotukseen tuloina. Jos kulukorvauksesta esitetään verottajalle selvitys, kulukorvaus vähennetään ansiotuloista.

6.3 Pitkäaikaisesta perhehoidosta maksettava palkkio ja kulukorvaus

Pitkäaikainen perhehoito on kestoltaan yli 14 vrk.

Ikäihmisten perhehoidossa on yksi maksuluokka, joka on **1 030,00 €/kk/hlö.**

Kulukorvaus on **616,00 €/kk/hlö.**

Viranhaltija voi erityisharkinnallaan korottaa hoitopalkkioita, mikäli asiakkaan hoitoisuus on tavanomaista suurempi. Esimerkiksi tilanteessa, jossa perhehoidon katsotaan korvaavan laitoshoidon, tällöin enimmäispalkkio on 1 300,00 €/kk/hlö ja enimmäiskulukorvaus on 675,00 €/kk/hlö.

6.4 Lyhytaikaisesta perhehoidosta maksettava palkkio ja kulukorvaus

Lyhytaikainen perhehoito on kestoltaan yli 10 tuntia ja enintään 14 vrk/krt.

Ikääntyneiden lyhytaikaisen perhehoidon **hoitopalkkio on 51,50 €/vrk/hlö ja kulukorvaus 30 €/vrk/hlö.** Lyhytaikaisen perhehoidon palkkiota voidaan maksaa pidempään kuin 14 vrk, jos hoito ennalta odottamattomasti jatkuu joillakin päivillä, mutta ei 21 vrk pidempään.

Mikäli on odotettavissa hoitajakson jatkuminen yli 21 vuorokauden, maksetaan pitkäaikaisen perhehoidonpalkkio alkaen 14. hoitovuorokaudesta. Tällöin tehdään muutos toimeksiantosopimukseen: lyhytaikainen perhehoito -> pitkäaikainen perhehoito. Eli: Lyhytaikaisen perhehoidon palkkiota maksetaan 1-13 vrk ja 14. vrk:sta eteenpäin pitkäaikaisen perhehoidon palkkiota.

Viranhaltija voi erityisharkinnallaan korottaa lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkioita. Esimerkiksi tilanteessa, jossa perhehoidon katsotaan korvaavan raskaan laitoshoidon, jolloin lyhytaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkio on maksimissaan 70 €/vrk ja kulukorvaus 30 €/vrk.

6.5 Osapäiväisestä perhehoidosta maksettava palkkio ja kulukorvaus

Jatkuvasta osapäiväisessä perhehoidossa (enintään 10 h päiväaikaan ja enintään 12h yöaikaan) hoitopalkkio 750,00 €/hlö/kk ja kulukorvaus 400,00 €/hlö/kk. Osa-vuorokautisen hoidon tulee sisältää suosituksen ja ateriarjymmin mukaiset ateriat.

Lyhytaikaisessa osapäiväisessä perhehoidossa (enintään 10 h päiväaikaan ja enintään 12h yöaikaan) hoitopalkkio 70,00 €/vrk ja kulukorvaus 10,00 €/vrk. Osa-vuorokautisen hoidon tulee sisältää suosituksen ja ateriarjymmin mukaiset ateriat.

6.6 Hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito

Ikääntyvien pitkäaikaisessa (>14 vrk) perhehoidossa on yksi maksuluokka, joka on 1 030,00 €/kk/ hlö. Lyhytaikainen perhehoito on kestoltaan yli 10 tuntia ja enintään 14 vrk. Ikääntyneiden lyhytaikaisen (≤14vrk) perhehoidon hoitopalkkio on 77 €/vrk /hlö. Jatkuvasta osapäiväisessä perhehoidossa (enintään 10 h päiväaikaan ja enintään 12h yöaikaan) hoitopalkkio 750,00 €/hlö /kk. Lyhytaikaisessa osapäiväisessä perhehoidossa, enintään 4h, perhehoitopalkkio on 40€. Perhehoidon ollessa enintään 10 h päiväaikaan ja enintään 12h yöaikaan hoitopalkkio 70 €/vrk. Kulukorvausta tai käynnistämiskorvausta ei makseta.

6.7 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (*käynnistämiskorvaus*), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohti **enintään 2 916,43 euroa** (1.1.2015 alkaen). Perhehoitolaissa mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksiin (lokakuu 1951=100) edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. (Perhehoitolaki 263/2015 18§.)

Perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvausta. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalusteet, vuodevaatteet, harrastusvälineet. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää myös perhehoitajien ennakkovalmennuksen osallistumismaksujen korvaamiseen. Käynnistämiskorvauksella tehtävät hankinnat kohdennetaan aina perhehoidossa olevaan henkilöön.

Käynnistämiskorvauksesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa ja **hankinnoista sovitaan aina etukäteen** kunnan perhehoidon yhteyshenkilön kanssa. Enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää **6 kuukauden kuluessa** perhehoitosijoituksen tapahduttua. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena. Hankinnoista sovitaan perhehoidon vastuutyöntekijän ja perhehoitajan kesken toimeksiantosopimuksessa. Perhehoitaja laatii luettelon perhehoitoon tulleen henkilön tarvitsemista tarvikkeista ja mahdollisista kodinmuutostöistä, minkä pohjalta sovitaan käynnistämiskorvauksen määrästä.

Erityisperusteella maksetaan lain sallima enimmäismäärä, tällaisia erityisperusteita ovat mm. suuret kodin muutostyöt tai irtaimistohankinnat. Erityisperusteet selvittää perhehoidon vastuutyöntekijä,

joka valmisteleo asian vanhuspalvelujohtajan arvioitavaksi ja ratkaistavaksi osana toimeksiantosopimuksen hyväksymistä. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oikeus kalustaa itse oma huoneensa omilla huonekaluillaan.

Pääsääntöisesti lyhytaikaisessa perhehoidossa ei makseta käynnistämiskorvauksia, vaan hoidossa olevien henkilöiden erityistarpeet huomioidaan jo perhehoitoa suunniteltaessa. **Lyhytaikaisen perhehoidon käynnistyskorvauksen maksaminen harkitaan aina tapauskohtaisesti**, jolloin korvaus on enintään **2 916,43 euroa / neljää henkilöä kohden**.

Käynnistämiskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään lomake. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa tai perhehoito päättyy muusta syystä, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin. Käynnistämiskorvauksen kuoleentumisaika on neljä vuotta (jokaisena vuonna hankinnoista kuoleutuu 25 %). Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden sopia kuoleutumattoman osan takaisinmaksusta tai esimerkiksi hankintojen luovuttamisesta kunnalle.

6.8 Yhteenvetotaulukko perhehoitajalle maksettavista korvauksista

Taulukko 2 Ikääntyvien perhehoidon palkkiot

IKÄÄNTYVIEN PERHEHOITO Palkkiot v.2015	Hoitopalkkio	Kulukorvaus	Käynnistämiskorvaus max
Pitkäaikainen perhehoito e/kk/hlö	1030,00	616,00	2 916,43 e/hlö
Jatkuva osavuorokautinen ph e/hlö/kk	750,00	400,00	2 916,43 e/hlö
Lyhytaikainen perhehoito e/vrk/hlö	51,50	30,00	2 916,43 e/ 4 hlö
Lyhytaikainen osavuorokautinen ph e/vrk/hlö	70,00	10,00	2 916,43 e/ 4 hlö

Perhehoito hoidettavan kotona	Hoitopalkkio
Pitkäaikainen perhehoito e/kk/hlö	1030,00
Jatkuva osavuorokautinen ph e/hlö/kk	750,00
Lyhytaikainen perhehoito e/vrk/hlö	90,00
Lyhytaikainen osavuorokautinen ph e/vrk/hlö alle 4h/alle 10 h	40,00/70,00

osavrk = alle 10h päivä- tai alle 12h yöhoito

6.9 Oman auton käyttö ja matkakorvaukset

Perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoitotyöhön liittyvistä matkakuluista korvausta oman auton käytöstä sovittujen periaatteiden mukaisesti ja Kelan SV korvauksen mukaisesti. Perhehoitajalle aiheutuneet matkakulut oman auton käytöstä 0,20 €/km korvataan seuraavasti:

- perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- erikseen sovittavat matkat esim. kuntoutuspalaveriin tms. osallistuminen
- matkakorvaukset on haettava 6 kk:n sisällä matkan tekemisestä (yli 6 kk vanhoja matkakuluja ei korvata)

Sijoittava kunta ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkalla sattuneiden tapaturmien varalta.

6.10 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta ja perhehoitajan vapaapäivät

6.10.1 Perhehoitajan sairastuminen

Mikäli hoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan vastuulla sairasloman ajan, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus sairastumispäivän jälkeiseltä yhdeksältä arkipäivältä. Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruisena (Sairausvakuutuslaki 2001/1224).

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä kunta järjestää tarvittaessa hoitoon sijoitetulle korvaavan hoidon. Kulukorvausta ei makseta siirtopäivästä seuraavasta päivästä alkaen, mikäli hoidettava siirtyy perhehoitajan sairauden ajaksi toiseen hoitopaikkaan. Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairasloman alkua. Kulukorvauksesta maksetaan 30%, sillä kiinteät kulut pysyvät ennallaan.

Mikäli hoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan vastuulla sairasloman ajan, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, kulukorvauksen ja hoitopalkkion. Kela päättää kyseisessä tilanteessa sairauspäivärahan maksamisesta. Kelalle pitää osoittaa, että vastuu on jollakin toisella sairasloman ajan. Jos kunta palkkaa sijaisen, silloin ei makseta varsinaiselle perhehoitajalle hoitopalkkiota.

6.10.2 Perhehoitajasta riippumaton syy

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy **hoitajasta riippumattomasta syystä** (esim. hoidettavan sairaalahoito, vierailu omaisten luona), **maksetaan perhehoitajalle sekä hoitopalkkio että 50 % kulukorvausta enintään 30 vrk/vuosi**, ellei tilalle sijoiteta toista henkilöä perhehoitoon. Tällöin perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa:

- 1) jos perhehoitaja saa tiedon sovittuun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta ≥ 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
- 2) jos perhehoitaja saa tiedon sovittuun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta < 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

6.10.3 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin

Perhehoitajan osallistuminen perhehoidosta vastaavien viranhaltijoiden kanssa sovittuihin tilaisuuksiin, kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoitaja ja perhehoidon myöntänyt viranhaltija sopivat perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä ko. ajalle.

6.11 Perhehoitajan verotus

Hoitopalkkio ja kulukorvaus ovat veronalaista tuloa. Kunta ilmoittaa kustannusten korvauksen määrän verottajalle. Kulukorvaus vähennetään lopullisessa verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Perhehoitaja voi hakea ennakoivasti ennakonpidätysprosentin alennuksen kulukorvausten määrää vastavasti.

Perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen verotusta varten voi hakea verokortin veroprosentin tarkistuksen sähköisesti www.vero.fi -> lomakkeet -> verokortti -> verokorttihakemus/muutos.

Perhehoitajan on mahdollista hakea verotusta myös todellisten kulujen mukaan. Menettely edellyttää tarkkaa kirjanpitoa tositteineen ja siitä on hyvä neuvotella verottajan kanssa etukäteen.

7. PERHEHOITAJAN VAPAA- JA SIJAISJÄRJESTELYT

7.1 Perhehoitajan vapaapäivät ja maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset vapaan ajalta

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on **kaksi arkipäivää** kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi. Perhehoitolaki 263/2015 13§.)

Perhehoitajalle maksetaan palkkiot kertyneiden vapaiden ajalta. Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain: 1.1. - 31.12. Kertyneet vapaapäivät on pidettävä sen kalenterivuoden kuluessa, jonka aikana ne on ansaittu (joulukuun vapaan voi käyttää seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä). Vapaita voi halutessaan kerätä maksimissaan 6 kuukauden ajalta ja pitää ne yhtäjaksoisesti; vapaat on pidettävä saman kalenterivuoden aikana, kuin ne ovat kertyneet. Perhehoitajalla on vastuu siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen. Perhehoitajan tulee aina sopia perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa hyvissä ajoin vapaiden toteuttamisesta.

Kokkolassa perhehoitajille vapaata kertyy seuraavasti:

Ikääntyvien pitkäaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 3 vrk/kk. Perusteena on ikääntyvien (>75v.) perhehoidon ympärivuorokautinen sitovuus seitsemänä päivänä viikossa. Toimeksiantosopimuksessa veloitetaan pidettäväksi vähintään yksi vapaajakso (1-6 vrk) kahden kuukauden aikana.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 1vrk jokaista kuukautta kohden, jona hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vrk. Eli jos perhehoitaja työskentelee ≥ 14 vrk per kalenterikuukausi, hänelle maksetaan yksi palkallinen vapaapäivä. Esim. 28 vrk/kk perhehoitajana toimineelle vapaata kertyy 1 vrk/kk. Lyhytaikaisessa perhehoidossa vapaapäivän palkkio lasketaan vapaaseen oikeuttavan kuukauden toteutuneiden asiakasvuorokausien keskiarvon mukaisesti. Vapaan palkkio lasketaan keskimääräinen palkkio / hoitopäivä. Maksu tapahtuu ko. kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä.

Perhehoitaja ei ole oikeutettu lomaraahan, koska kyseessä ei ole työsuhde, vaan toimeksiantosuhde. Palkattomasta vapaasta sovitaan erikseen ja hyvissä ajoin perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa.

7.2 Sijaishoito perhehoitajan vapaan tai muun poissaolon aikana

Kunta voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä Perhehoitolain 6 §:ssä säädetty edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi. (Perhehoitolaki 263/2015 14§.) Katso kohta 1.4.

Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa toiveet. Perhehoitajan vapaan ajaksi suositellaan ensisijaisesti sijaisen järjestämistä perhekotiin. Ellei sijaishoito järjesty perhehoitajan kodissa, sijaishoito pyritään järjestämään toisessa perhekodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa. Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden osalta yhtä aikaa.

Perhehoitajan vapaa toteutetaan seuraavilla tavoilla:

1. Sijaishoitaja **toimii ennakoivalmennuksen käynyt kunnan hyväksymä perhehoitajan sijainen** tai sijaisena voi tilapäisesti toimia kunnan hyväksymä henkilö perhehoitajan lähiverkostosta.
2. Kunta **järjestää sijaishoidon kiertävän perhehoitajan avulla**. Kiertävä perhehoitaja on lakisääteisen ennakoivalmennuksen käynyt sijaishoitaja (kts. kpl 7.2.) Varsinaiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus vapaapäivien osalta. Kiertävälle hoitajalle maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkio.
3. **kunta sijoittaa hoidossa olevan henkilön muuhun hoitoon** esim. kunnan hyväksymään toiseen perhekotiin, sukulaisen luo tai muuhun hoitoyksikköön. Tässä tapauksessa hoitopalkkio maksetaan perhehoitajan vapaan ajalta täysimääräisenä ja 50 % kulukorvauksesta kiinteiden kulujen kattamiseksi.

Hoitopalkkio ja kulukorvaus sijaishoitajalle ovat lyhytaikaisen perhehoidon mukaiset. Mikäli sijainen ei tee perhehoitoa omassa kodissaan, kulukorvausta ei sijaiselle makseta.

8. PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003). Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitaja voi jäädä vanhuuseläkkeelle täytettyään 63 vuotta. Jos henkilö jatkaa perhehoitajana, eläkettä karttuu 68 ikävuoteen saakka. Ennen vuotta 2005 karttuneilla eläkkeillä on yläraja. Perhehoitaja voi lisätä eläketurvaansa vapaaehtoisella eläkevakuutuksella. Eläkkeelle siirtymisestä on perhehoitajan tiedotettava hyvissä ajoin kunnan perhehoidon vastuutyöntekijälle. Lisätietoja: www.keva.fi/elakkeet.

Perhehoitajan tapaturmavakuutuksesta säädetään tapaturmavakuutuslaissa (608/1948, Huom: laki muuttuu v.2017 alusta). Kunta on ottanut perhehoitajalle lakisääteisen tapaturmavakuutuksen. Kunta ei ole ottanut perhehoitajalle vahingonkorvausvastuuvakuutusta. Perhehoidettavan perhehoidossa aiheuttamiin vahinkoihin ei ole kunnalla vakuutusta. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessa asia selvitetään yhdessä perhehoitajan ja kuntayhtymän kanssa.

Kunta vakuuttaa myös toimeksiantosopimukseen nimetyn perhehoitajan sijaisen tehtävässä tapahtuvan tapaturman varalta. Kuntayhtymällä ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa perhehoidossa oleville henkilöille vakuutuksia. Perhehoitajaa suositellaan ottamaan ns. laajennettu kotivakuutus, jossa on huomioitu myös perhehoidettavat henkilöt. ”Työtapaturman lisäksi perhehoitaja on oikeutettu saa-

maan korvausta myös ammattitaudista. Tapaturmavakuutus kattaa kaikki sellaiset vammat ja sairaudet, joilla on selvä ja suora yhteys itse työn suorittamiseen: esim. perhehoitaja loukkaantuu hoitotyön yhteydessä vaikkapa nostotilanteessa. Lakia sovelletaan myös konkreettista työn/tehtävän suorittamista laajemmalle, vahinkoihin, jotka sattuvat työstä johtuvissa olosuhteissa esim. kauppamatkalla perhehoitajan hankkiessa perheelle ruokaa.

Tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaukset koskevat:

- sairaanhoitoa: lääkärin antama tai määräämä hoito, lääke-, proteesi- ja apuvälinekulut sekä erityisessä laitoksessa annettava pysyvä hoito,
- päivärahaa,
- tapaturmaeläkettä,
- haittarahaa,
- erilaisia lisiä, esim. haittalisää,
- ansionmenetykskorvausta,
- perhe-eläkettä ja
- hautausapua.

Perhehoitajan omassa vapaa-ajan vietossa tapahtuvat vahingot eivät kuulu sijoittajan ottaman tapaturmavakuutuksen piiriin. Vapaa-ajan vakuutusturva on perhehoitajan omalla vastuulla. Perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin ei sijoittavalla kunnalla ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vakuutusta. Vahingonkorvausvastuuta selvittäessä tarkastellaan perhehoitoon sijoitetun henkilön vastuuta aiheuttamastaan vahingosta, perhehoitajan vastuuta ja valvontavelvollisuutta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamasta vahingosta sekä sijoittavan kunnan vastuuta perhehoidon järjestäjänä. Jos perhehoidossa oleva henkilö jatkuvassa perhehoidossa aiheuttaa perhehoitajan omaisuudelle vahinkoa, sitä ei lähtökohtaisesti korvata perheen kotivakuutuksesta, vaan ollaan yhteydessä perhehoidon vastuutyöntekijään.

Vahingonkorvauslaki (412/1974) on yleislaki, jonka perusteella korvausvastuu toiselle aiheutetusta vahingosta määräytyy. Korvausvastuu syntyy, kun vahinko on aiheutettu tahallaan tai huolimattomalla menettelyllä (tuottamusvastuu). Korvausvastuun syntyminen edellyttää, että henkilö on täydessä ymmärryksessä ja mieltää tekonsa seuraukset.

Perhehoidossa olevan henkilön perhekodissa oleva omaisuus sisältyy lähtökohtaisesti perhehoitajan koti-irtaimiston vakuutukseen. Edellytyksenä on, että kyseessä on jatkuva perhehoito. Perhehoitajan on hyvä vakuutus sopimusta tehdessään selvittää vakuutuksen ehdot mahdollisimman tarkasti omasta vakuutusyhtiöstään. Esimerkiksi kotivakuutuksen osalta on hyvä selvittää, tuleeko kaikki perheenjäsenet luetella vakuutus sopimuksessa.

9. PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA

9.1 Perhehoidon turvallisuus

Pelastuslain (379/2011) sekä valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) mukaan asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa, on laadittava pelastussuunnitelma. Eli-maimittu lainsäädäntö ei koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa, jossa koti on yksityiskoti. Perhehoitolain 5 §: vaatteet ovat myös kriteerit kodin hyväksymiselle. On kuitenkin erittäin suositeltavaa tehdä kodin hyväksymisessä ja turvallisuusasioissa yhteistyötä muiden kunnan viranomaisten kanssa (palo-kunta, poliisi). Perhehoitoliiton valmennusmateriaaliin liittyy kodin toimivuuteen ja turvallisuuteen liittyvä arviointilomake.

9.2 Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit

Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu Perhehoitolaikin mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. (Perhehoitolaki 263/2015 22 §.)

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan. (Perhehoitolaki 263/2015 22 §)

Palvelujen valvontaan ja toimenpiteisiin valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovelletaan ammatillisten perhekotien ja muiden yksityisten perhehoidon palveluntuottajien osalta, mitä yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 luvussa säädetään. (Perhehoitolaki 263/2015 22 §)

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta valvoo toimeksiantosuhteista perhehoitoa. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ei siis koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa vaan se rinnastelee julkisen sektorin itsensä tuottamiin sosiaalipalveluihin. Perhehoitajalle annettava tuki ja valvonta ovat lähellä toisiaan. Onnistuneen valvonnan perusta on se, että kunnan vastuutyöntekijä tietää, miten perhehoitaja voi. Ohjaus- ja valvontakäynti perhehoitajan kotiin tehdään vähintään kerran vuodessa. Valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin Valviran valvontaohjelmia. Asiakaspalautteen perusteella tarkastuskäyntejä voidaan järjestää tarpeen mukaan.

10. PERHEHOITAJAN TUKI JA YHTEISTYÖ

Perhehoitaja saa työhönsä tukea kunnan nimetyltä **ikäntyneiden perhehoidon yhteyshenkilöltä** ja tai muulta kunnan työntekijältä. Perhehoitajan riittävä emotionaalinen ja ammatillinen tukeminen varmistavat perhehoidon laatua ja pysyvyyttä. Perhehoitajan tukeminen ja hoidon valvonnan järjestäminen takaavat laadukasta hoitoa ikääntyneelle. Kunta vastaa perhehoidon tuesta.

Kunta vastaa perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakoivasta valmennuksesta. Perhehoitolaikin 15§:n mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi **perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä**. Vastuutyöntekijän ensisijainen ja tärkein tehtävä on vastata perhehoitajan tuesta. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Vastuutyöntekijänä toimii se kunnan perhehoidon vastuutyöntekijä, joka vastaa sijoitetun henkilön palvelukokonaisuudesta.

Kunta järjestää tarvittaessa perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaalihuoltolain (1301/2014, Finlex) mukaisia palveluja. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen tulee järjestää vähintään joka toinen vuosi. Perhehoitajille pyritään järjestämään tarpeen mukaan yksilö- ja perhekohtaista tai ryhmätyönohjausta sekä täydennyskoulutusta hoitotyön, perhehoitajan jaksamisen ja hänen perheensä voimavarojen tukemiseksi. Vertaisryhmätoimintaa käynnistetään perhehoitajien aloitettua toimintansa. Jatkossa toiminta voi olla myös itseohjautuvaa.

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidossa olevan henkilön lähiomaisen, **perhehoidon vastuutyöntekijän** ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Perhehoitajan tulee mahdollisuuksien mukaan tukea ja mahdollistaa sijoitetun ikääntyneen ja omaisen välistä tiivistä yhteydenpitoa ja kanssakäymistä. Perhehoidossa olevan ikääntyvien läheisiin ystäviin ja sukulaisiin pidetään yhteyttä. Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee (Perhehoitolaki 263/2015 21 §).

Perhehoitajan ilmoittaa hyvissä ajoin **perhehoidon vastuutyöntekijälle** seuraavista seikoista:

1. perhehoidon keskeytyksistä
2. oman elämäntilanteen muutokset, sairastumiset, muut esteet tehtävän hoitoon
3. perhesuhteiden muutokset
4. suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
5. sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja pakkotoimenpiteet ilmoitetaan aina kirjallisesti
6. muut mahdolliset tärkeät perhehoitotyöhön vaikuttavat asiat

11. SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Perhehoitajaa sitoo **salassapito- ja vaitiolovelvollisuus**, mikä tarkoittaa sitä, että asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin, kun ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Tähän sisältyy muun muassa se, että salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Arkaluonteisia ja muuta salassa pidettäviä tietoja ei saa lähettää tekstiviestinä tai sähköpostin välityksellä.

Sisällöllisesti vaitiolovelvollisuus on laaja. Sen syntymiseen riittää, että tiedot on saatu sellaisissa olosuhteissa, että ne voidaan katsoa luottamuksellisiksi. Tietojen väärinkäyttö tai tahallinen ohjeiden vastainen toiminta voi johtaa muun ohella rikosoikeudellisiin seuraamuksiin. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus säilyy toimeksiantosopimuksen päättymisen jälkeenkin (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 15 §).

Perhehoitajalla on oikeus saada perhehoidon onnistumisen kannalta välttämättömät oleelliset tiedot sijoitettavan elämän tilanteesta, historiasta ja terveydentilasta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 17 §).

Perhehoidossa salassapito- ja vaitiolovelvollisuus koskevat myös hoitajan perheenjäseniä. Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa toimivaltaisen asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella.

12. ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN

Perhehoitaja ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, eikä muutakaan tietoonsa saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuus merkitsee kieltoa ilmaista asiakirjan salassa pidettävä sisältö. Ilmaiseminen merkitsee paitsi tiedon antamista suullisesti, myös passiivisesti tapahtuvaa tiedon paljastamista ulkopuolisille, esimerkiksi salassa pidettäviä tietoja sisältävän asiakirjan jättämistä ulkopuolisten saataville. Perhehoitaja sitoutuu säilyttämään perhehoidettavaa koskevat asiakirjat asiakaskohtaisissa kansioissa perhekodissa, lukitussa kaapissa.

Julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaan myös perhehoidossa olevien tietojen osalta kunnan asiakirjoista ja siellä mahdollisesti tehtävät merkinnät kuuluvat kunnan asianomaiseen rekisteriin ja tiedot tulee palauttaa kunnalle perhehoidon päättyttyä. **Perhehoidon päättyessä hoidettavaa koskevat asiakirjat palautetaan perhehoidon vastuutyöntekijälle.**

Julkisuuslain 26 §:n mukaan viranomaisen saa antaa toimeksiannostaan tai muutoin lukuunsa suorittavaa tehtävää varten sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat tarpeen tehtävän suorittamisessa. Siten perhehoitajalle voidaan antaa sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka hän tarvitsee perhehoitoa antaessaan.

13. HOIDETTAVAN VARAT JA OMAISUUSLUETTELO

Käyttövarojen hoidossa noudatetaan Kuntaliiton Yleiskirjeen 4/80/2000 ohjetta sekä kunnan tekemää päätöstä koskien asiakkaan omien varojen käsittelyä ja säilyttämistä. Pääperiaate on, että asiakkaan varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti asiakkaalle itselleen, hänen omaisilleen tai edunvalvojalle.

Perhehoidossa olevalle henkilölle nimetään tarvittaessa edunvalvoja, mikäli henkilö ei kykene itse valvomaan etuaan ja huolehtimaan itsestään. **Perhehoitaja ei voi toimia perhehoitoon sijoitetun edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana.**

Asiakkaan itsemääräämisoikeuden tulee toteutua myös varojen käytössä. Perhehoidossa olevan henkilön käyttövarat tulee käyttää ensisijaisesti hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa ottaen huomioon henkilön elämisen laatua ja elämämpiiriä rikastuttavat ratkaisut.

Jatkuvan perhehoidon asiakkaan perhehoitokodissa olevasta kiinteästä omaisuudesta on pidettävä omaisuusluetteloa. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluetteloa yhdessä asiakkaan ja omaisen tai edunvalvojan kanssa.

14. ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA

Perhehoitaja soittaa kuoleman epäilystä 112:en ja toimii saamiensa ohjeiden mukaan. Jos on epäily kuolemasta kotona, poliisi tulee perhehoitajan kotiin ja he sulkevat pois mahdollisen rikosepäilyn. Tämän jälkeen vainaja siirretään poliisin toimesta lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja sijoittavaan kuntaan. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen. Mikäli pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva asiakas kuolee, toimeksiantosopimus purkautuu ilman irtisanomista (palkkio maksetaan kuukauden loppuun saakka).

15. PERHEHOIDON LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUU SÄÄTELY

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä säädöksiä ovat:

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 ja Sosiaalihuoltoasetus 607/1983

Perhehoitolaki 263/2015

Kunnallinen eläkelaki (549/2003)

Tapaturmavakuutuslaki (608/1948)

Hallintolaki 434/03 ja Hallintolain käyttölaki (586/1996)

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987

Laki omaishoidon tuesta 4A§(937/2005) ja muutos (318/2011)

Tietosuojalaki (516/2004)

Julkisuuslaki 621/1999

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)

Laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista

Henkilötietolaki (523/1999)

Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996)

Sairausvakuutuslaki (1224/2001)

STM:n opas 2005:32 Turvallinen lääkehoito

STM:n julkaisuja 2013:11 Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi

Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille

Valvira: Valvontaohjelmat

Valvira 7/2013 Lääkehoidon toteuttaminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa toimintayksiköissä

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013 - 2017

Kansallinen muistiohjelma 2012 - 2020

Omaishoidon kehittämisohjelma 2014

16. VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

Kokkolalla on nimetty sosiaali- ja potilasasiamies. Heihin voi ottaa yhteyttä ollessaan tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun. Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus, mikäli hän kokee saaneensa huonoa kohtelua tai palvelua. Asiamies avustaa muistutuksen teossa. Sosiaali- ja potilasasiamiehet seuraavat asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien ja aseman kehitystä. Tarvittaessa myös aluehallintovirastosta voi tiedustella muista vaikutusmahdollisuuksista.

17. TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO

Tämä toimintaohje tulee voimaan 1.1.2017.

